

jaa vidt muligt — blev lige for alle Landets Børn, jaa at Undervisningen kunde gives lige fyldig. Ingen ved jo, som det hedder i et gammelt Ord, hvilket rigt Børn der kan ligge i et fattigt Stød, og ingen ved, hvorfra Fædrelandets største Mænd skulle udgaa, eller fra hvilken Egt de skulle stamme.

S. Sags: Der er fra forskellige Sider gjort den Betragtning gældende, at dette Lovforslag er absolut et Minimum af det, man maatte forlange med Hensyn til en Reform af Skolevæsenet. Vi have ogsaa her i Dag fra flere Sider, blandt andet fra det ærede Medlem fra Slagelse (Røedt), hørt meget stærke Udtalelser om, at dette var et alt for moderat Lovforslag, og at han f. Eks. med Hensyn til Lønningerne vilde opfordre Lærerne til meget hurtigt at komme igen og forlange endnu mere. Jeg kan dog over for disse Betragtninger ikke undlade ogsaa at gøre mit Standpunkt gældende med Hensyn denne Sag. Da Skoleloven blev givet i 1814, var det en Lov for en bestemt Samfundsklasse, nemlig for Almuen paa Landet og til Dels i Byerne, som i det hele levede omtrent paa samme Maade, hvorfor det var ganske naturligt, at der var en fælles Skole, og at man gav fælles Regler derfor; men en almindelig Fællesskole er jeg ellers aldeles ikke nogen Tilhænger af i Modsætning til, hvad forskellige ærede Talere have udtalt. Mig forekommer det, at jo mangfoldigere og mere forskelligartet Livet udvikler sig i alle andre Retninger, jo mere nødvendigt bliver det, at vi ogsaa faa forskellige Skoler efter de forskellige Krav, som kunne stilles dertil. Der er en gammel Sætning, der siger: Vi lære ikke for Stolen, men for Livet, og jo mere forskelligartet og mangfoldigt Livet former sig, jo mere nødvendigt bliver det ogsaa at have forskellige Skoler. At man der kan møde mange praktiske Vanskeligheder, skal jeg ikke benægte, og jeg er heller ikke blind for, at man til en vis Grad maa bevare den fælles Almue-skole paa Landet, om jeg maa bruge det Udtryk. Det er en Selvfølge, men at vedblive at udvikle den, som om det var det egentlige Maal at faa en Fællesskole jaa god og fortræffelig som mulig, men ogsaa jaa kostbar som mulig, maa jeg være bestemt imod. Tillige vilde, hvad der er det værste, derved blive indrettet en Skole, hvorved man vilde indskrænke alle Muligheder, der ellers kunde være for at faa andre Skoler indrettede med andre Formaal end netop Almue-skolens. Denne Mulighed vilde gaa tabt ved denne Beslutning; thi man kan ikke paa en Gang have en forskelligartet Udvikling af

Skolevæsenet og samtidig en ensartet Skole for alle, det er komplet umuligt. Jeg vilde derfor have betragtet det som langt heldigere, hvis man ved denne Skolelov havde kunnet stille sig dette forskelligartede Maal og kunde have ladet den private Skole træde supplerende til i en ganske anden Grad, end man i dette Forslag har gjort; og naar man vil gaa endnu videre, naar man vil drive Konsekvensen jaa vidt som det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds, maa jeg bestemt erklære mig derimod. Jeg forstod nok, at det var ikke de fleste Talere, der vilde gaa jaa vidt, men i Virkeligheden maa de, naar de ville være konsekvente, til en vis Grad følge det ærede Medlem paa hans Bane. Thi er den fælles Skole virkelig Maalet, maa den efterhaanden ogsaa tillægges en Del af de Attributioner, han vilde tillægge den, og jeg vil i denne Forbindelse berøre et andet Punkt, som paa ingen Maade er uvæsentligt i en saadan Overgangstid som den, vi leve i for Tiden. Det er Kravet paa Frihed i forskellig Retning, ikke mindst i religiøs Henseende. Dette stiller yderligere Krav til ikke at gaa for vidt med tvungen ensartet Fællesskole. Man kan indrette det, hvorledes man vil, men skal det være en tvungen ensartet Fællesskole eller en Fællesskole, som i hvert Fald indirekte er tvingende, saaledes som den er, vi nu have, kan det ikke undgaa, at ogsaa de religiøse Forestillinger maa uniformeres og indskræntes paa den Maade, det sker i Skolerne. Naar man fra en vis Side er jaa ivrig for, at Lærebog og Religion ikke skulle tilsidefattes, hvad vil man jaa sige, naar der kommer en rationalistisk Strømning, som der har været for til forskellige Tider, og man stiller sig fjendtlig over for Religionen fra de officielle Autoriteters Side? Vil man jaa ikke, saaledes som det altid har været Tilfældet ved saadanne Beslutninger, paaberaabe sig Frihed for Foreldrene og Familien i Modsætning til Statens formentlige Tyranni? Jeg skal ikke forlænge disse Betragtninger yderligere. Jeg indrømmer, at jeg ikke kan stille Vædringsforslag til dette Lovforslag, som vilde tilfredsstille min Opfattelse af Skolevæsenets Udvikling, men jeg maa efter den almindelige Betragtning, jeg har over for disse Forhold, være tilbøjelig til at holde igen over for en alt for stærk Udvikling af en fælles offentlig Skole. Jeg vil for mit Vedkommende sige, at det, som dette Lovforslag indeholder, for mig er Maximum af det, jeg kan gaa med til, og ikke, som andre Medlemmer have sagt, et Minimum. Jeg indser ikke, at der er virkelig uovervindelige Vanskeligheder, for at et mere mangfoldigt Skolevæ-